

Fravær af indkomstafhængige ydelser ville koste kvinder dyrt

Kvinderne ville være de helt store tabere. De ville gennem hele arbejdslivet skulle indbetale ekstra op til 20 pct. eller mere til egen pensionsopsparing, hvis de skulle stilles som i dag.

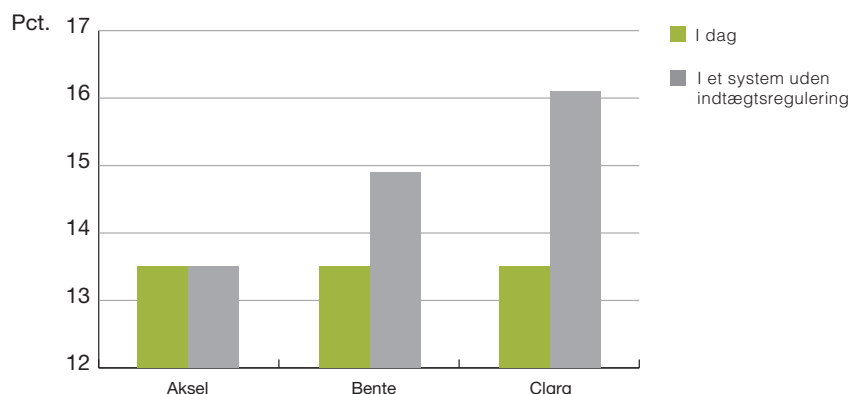
Sådan lyder konklusionen på en analyse af, hvad der ville ske, hvis man fjerner reglen om, at folkepensionens pensionstillæg bliver sat ned, hvis man har indkomst fra private pensioner.

Denne regel, at pensionsopsparingens størrelse bestemmer, hvor stort et pensionstillæg, man er berettiget til, bliver kritiseret, fordi den mindsker incitamentet til at spare op og fører til høje sammensatte marginalskatter. Den anden side af medaljen er, at den samme mekanik sikrer risikodeling, og skaber bedre vilkår for alle dem, der af den ene eller anden årsag sparer mindre op – fx på grund af barsel og deltid i forbindelse med børns opvækst.

Indtægtsreguleringen af folkepensionens pensionstillæg er et vigtigt redskab i det danske pensionssystem, når det gælder at balancere hensyn til incitament og opsparing overfor forskellige sociale hensyn.

Analysen i dette faktum giver derfor svar på, hvad konsekvensen ville være

Nødvendig pensionsprocent med og uden folkepensionens indtægtsregulering

Kilde: Modelberegning. ATP 2015.

I et system uden indtægtsregulerede elementer, skal både Bente og Clara spare væsentligt mere op for at nå samme resultat som i dag – og de skal sætte en større andel af lønnen til side til pension end Aksel, selvom Aksel har en højere indkomst. I analysen har Aksel en gennemsnitlig mandlig erhvervsindkomst, mens Bente og Clara har en gennemsnitlig kvindelig erhvervsindkomst. Alle tre betaler i dag 13,5 pct. i pensionsbidrag. Aksel og Bente arbejder fuld tid frem til pensionsalderen, mens Clara får tre børn og arbejder deltid i 15 år under vejs. Aksel er i en pensionskasse med 80 pct. mænd, mens Bente og Clara er i en pensionskasse med 80 pct. kvinder.

i fremtiden, hvis man fjernede pensions-tillæggets afhængighed af indkomst. – altså lægger væsentligt mindre vægt de sociale aspekter og tilsvarende større vægt på incitamenterne til at spare op. I analysen får pensionisterne som gruppe

fortsat pengene fra pensionstillægget. Men indkomstafhængigheden er fjernet – pengene fordeles nu ud over alle pensionister, uafhængig af indkomst. Alle får det samme.

Hvad der næppe kan overraske er, at en sådan model fører til, at nogle pensionister – alle, der har mere beskedne indkomster – bliver ringere stillede, end de er med de nuværende regler. Hvad der måske overrasker lidt mere er, at der vil være en kraftig kønsdimension på, hvem der kommer til at tabe store penge: Kvinderne.

Uden indtægtsregulering skal der spares mere op

Analysen tager udgangspunkt i en helt gennemsnitlig kvinde og en lige så gennemsnitlig mand. Aksel og Bente, kunne de hedde. Begge arbejder hele deres voksne liv på fuld tid frem til pensionsalderen. Hun har en løn svarende til gennemsnitlige fuldtidsløn for kvinder i Danmark – knap 350.000 kr. om året. Han får en løn svarende til gennemsnittet for mænd – nemlig 425.000 kr.

Begge lægger gennem livet 13,5 pct. af deres løn fra til pension, og de går på pension samtidig. De tilhører hver deres pensionskasse. Bente er i en pensionskasse, hvor 80 pct. er kvinder. For Aksel er det omvendt. Han er beskæftiget i et mandefag, og i hans pensionskasse er 80 pct. mænd. Den forskel har stor betydning for pensionen, fordi kvinder generelt lever længere end mænd – ca. 4 år i gennemsnit.

Mindre opsparing koster

Fravær af det indtægtsregulerede pensionstillæg vil kun påvirke Aksel marginalt. Han lider ikke noget tab. Hans indkomst – summen af folkepension og privat pension - vil faktisk være den samme som før.

Helt anderledes ser verden ud for Bente. På grund af den lavere løn sparer hun mindre op, og derfor er hendes formue mindre. Dertil kommer, at hun deler pensionskasse med andre kvinder, der lever længere, hvilket gør, at pengene bliver "smurt tyndere ud" over årene. Ved fravær af indtægtsregulering kommer hun desuden til at miste mange penge, fordi hendes folkepension nu bliver min-

Sådan er der regnet

Pensionsberegningerne er foretaget med afsæt i 2015-lønniveauer for personer, som indtræder på arbejdsmarkedet som 25-årige i 2015. Der er anvendt følgende samfundsøkonomiske forudsætninger:

Inflation	2 pct.
Lønudvikling	3 pct.
Satsreguleringsprocent	2,7 pct.
Afkast på obligationer	4,0 pct.
Afkast på aktier	7,0 pct.

Det er forudsat, at modelpersonerne har samme fuldtidslønniveau gennem hele den erhvervsaktive karriere. Modelberegningen tager højde for gældende personskatteregler og regler om offentlig pension og efterløn inklusive vedtagne men endnu ikke gennemførte reformer. De anvendte levetidsforudsætninger er dannet i ATP's levetidsmodel SAINT.

Der er taget afsæt i en gennemsnitlig fuldtidsfortjeneste for mænd og kvinder opgjort af Dansk Arbejdsgiverforening på forespørgsel fra ATP. Der er forudsat et pensionsbidrag på 13,5 pct.

I eksemplet er det indtægtsafhængige pensionstillæg erstattet af et ensartet pensionstillæg til enlige svarende til 2/3 af folkepensionens grundbeløb. Der er valgt et lavere niveau end det aktuelle gennemsnitlige pensionstillæg for at tage højde for det forhold, at øget pensionsopsparing vil føre til et lavere gennemsnitligt pensionstillæg for enlige.

dre. I den situation er kravet til Bente enkelt: hun skal gennem hele arbejdslivet spare godt 10 pct. ekstra op for at kompensere.

Værre endnu står det til for de kvinder, der skruer ned for arbejdstiden, og dermed pensionsopsparingen. Tag fx Bentes søster Clara, som på alle måder ligner Bente, men som har afbrydelser i sit arbejdsliv. Clara får 3 børn og arbejder 15 år på halv tid, mens børnene er små. Clara rammes betydeligt hårdere, hvis indtægtsreguleringen blev fjernet fra pensionstillægget. Så hårdt, at det i hendes arbejdsliv ville kræve en opsparing på ekstra ca. 20 pct., hvis hun skulle nå samme resultat, som under de nuværende forhold.

Indtægtsregulering har særlig stor betydning for kvinder

I analysen får Aksel en privat pension,

der er ca. 35 pct. større end Bentes – knap 1/3 af forskellen kommer fra forskelle i mænds og kvinders levetid, mens de resterende 2/3 skyldes forskelle i indkomst. I det nuværende pensionssystem reducerer kombinationen af folkepension og privat pension sammen med indtægtsregulering af folkepensionens tillæg, betydningen af de private pensionsforskelle, og når Aksel og Bente står ved kassen og skal betale for deres indkøb, er forskellene derfor mindre – i eksemplet har Aksel ca. 10 pct. mere at gøre godt med end Bente.

Det samme forhold gør sig gældende, når Bente sammenlignes med Clara. Bente har en privat pension, der er knap 20 pct. højere end Claras, men forskellen, når det kommer til deres købekraft, er mindre – omkring 5 pct.

"Uden indtægtsregulering vil forskel-

le i privat pension slå kraftigere igenem, uanset om årsagen nu er forskelle i levetid, forskelle i indkomst, forskelle i beskæftigelsesomfang, individuelle valg eller noget helt femte. Derfor vil kravene til egen opsparing blive større for personer med eksempelvis lavere indkomster og for personer med afbrydelser i arbejdslivet, hvis målet er at nå samme pensionsvilkår som i dag”, siger chefanalytiker i ATP Ole Beier Sørensen og fortsætter: ”Som indtægts- og beskæftigelsesmønsteret tegner sig for mænd og kvinder i dag, ville dét have ganske stor kønsmæssig betydning. Hvis indtægts-

reguleringen fjernes, vil kvinder generelt blive berørt hårdere end mænd – fordi de lever længere, fordi deres indkomster gennemgående er lavere, og fordi deres beskæftigelsesomfang målt over livet gennemgående er mindre”.

Det centrale dilemma

Ifølge Ole Beier Sørensen rører analysen ved det helt centrale dilemma i velfærdspolitikken: ”Indtægtsreguleringen påvirker incitamenterne til opsparing og som et særligt aspekt bliver det derfor dyrere for den enkelte at bedre sine pensionsvilkår. På den anden side er ind-

tægtsreguleringen afgørende for den sociale målretning af de offentlige pensioner, og den udjævner i et vist omfang indkomstforskelle og gør pensionerne mere robuste. Det sidste element har ikke mindst stor betydning for kvinder og for indtægtsforskellene mellem kønnene. Det vi får til gengæld for en høj sammenlagt marginalsat, er større sikkerhed og forudsigelighed og mere stabile indkomster gennem pensionslivet. Hvor balancen mellem de to hensyn så skal ligge, og hvordan den skal opnås, det er i sigens natur et politisk spørgsmål”.